

DR. SZEKERES DIÁNA

főiskolai tanársegéd
BGF GKZ, Közgazdasági és Módszertani Intézeti Osztály
szekeres.diana@pszfz.bgf.hu

HALLGATÓI ÖSZTÖNDÍJSZERZŐDÉS, MINT ÚJ ELEM A MAGYAR FELSOÓKTATÁSBAN⁶⁸

„... hiszen nem 'kötünk röghöz' senkit... A hallgatói szerződés szabad döntés alapján megkötött polgárjogi szerződés, amelynek az aláírásáról a fiatal mindenféle kényszer nélkül dönt. Ha úgy határoz, hogy nem írja alá, akkor tanulhat a diákhitel segítségével. Ha úgy, hogy az aláírás számára előnyösebb, akkor megkötí az állammal a szerződést, amelyben kötelezettséget vállal két dologra: egyrészt, hogy idejében befejezi a tanulmányait, másrészt, hogy a diplomaszerezést követő húsz évben körülbelül tíz évet Magyarország javára dolgozva visszaadja a segítséget annak a közösségnek, amely a tanulmányait fizette. Hangsúlyozom, erről szabadon dönthet.”

HOFFMAN Rózsa, oktatási államtitkár

A 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról alapján az állam a tanulmányait a 2012. szeptemberi tanévtől megkezdő állami, valamint állami részösztöndíjas képzésben résztvevő hallgatókkal kötelező jelleggel hallgatói ösztöndíjszerződést köt. Az Oktatási Hivatal besorolási döntésében államilag támogatott, illetve részösztöndíjas képzésre tesz ajánlatot a szerződést tekintve. Várhatóan 2012. augusztus 15-től az érintett golyák az un. „e-felvi” szolgáltatás személyes oldalán tekinthetik meg saját ösztöndíjszerződésüket. Ezt a szerződést kötelező jelleggel a beiratkozáskor kell megkötöni úgy, hogy azt a hallgatók személyazonosságuk igazolását követően, az adott felsőoktatási intézményben, még a beiratkozás előtt szignójukkal ellátják. Tehát az állami ösztöndíjas, valamint az állami részösztöndíjas képzésben történő részvétel feltétele az aláírás, mellyel létrejön a hallgatói jogviszony. Az ösztöndíjszerződés aláírása nélkül beiratkozásra nem kerülhet sor. Amennyiben a „leendő” hallgató megtagadná az aláírást, esetében hallgatói jogviszony csak önköltséges képzés formájában létesíthető. Az önköltséges finanszírozási formában a beiratkozási előfeltétel azonban az un. hallgatói képzési szerződés megkötése.

A magyar oktatáspolitikai, oktatásügyi jelentős átalakulásának időszakát éljük, a felsőoktatásban a szükségszerű változások elkerülhetetlenek, az állami beavatkozás iránya kiterjed az oktatáspolitikai irányvonal kijelölésére, ezáltal az eszközszükséglet biztosítására, mindezek pedig szükségszerűen igénylik a jogszabályi keretrendszer megteremtését. Tanulmányom a fejlődési pálya szakmailag jelentős mérföldkövét tárja fel.

1. A hallgatói szerződés jogszerűsége

Felmerül a kérdés, hogy a hallgatói szerződés tényleges értelemben szabad döntés alapján megkötött polgárjogi szerződésnek tekinthető-e. A polgárjogi szerződés jellemző jege, hogy két fél olyan egybehangzó akaratnyilatkozata, melyet önkéntesség és egyenértékű mellérendelt kötelezettségvállalás jellemez. Nem alá- és fölérendelt jogviszonyként funkcionál. Az oktatási államtitkárság véleménye értelmében a fiatalok minden kényszer nélkül dönthetnek az aláírásról. Amennyiben nemleges választ adnának, diákhitel segítségével nyílnak lehetőségek a felsőfokú tanulmányaik biztosítására. A diákhitel szerződés kölcsönszerződéssel biztosított pénzkölcsön, amely szabad felhasználású állami, rész- vagy önköltséges képzési forma esetén, és kötött felhasználásúként funkcionál, részösztöndíjas, illetőleg önköltséges finanszírozási forma választása esetén. Amennyiben a hallgató úgy dönt, hogy előnyösebb számára a szerződés megkötése, akkor kötelezettséget kell vállalnia két dologra: egyrészt arra, hogy a tanulmányait meghatározott időn belül nyelvvizsga megszerzésével egyetemben befejezi, valamint, hogy a diploma szerzését követő 20 évben a képzési idő kétszeresét magyarországi munkavégzés keretén belül teljesíti. Az oktatási államtitkárság kihangsúlyozta a szabad döntés fennállását. Arra kívánok választ találni, hogy a kötelezettségek mértéke egyértelművé teheti-e a mellérendelt jogviszony tartalmi kellékeit.

A felsőoktatás átalakulásával háromféle képzési forma alakult ki. Egyrészt az állami ösztöndíjas, illetve az állami részösztöndíjas képzés (ahol a beiratkozás előfeltétele az állami ösztöndíjszerződés megkötése⁶⁹), a harmadik képzési forma pedig az önköltséges képzés. Mind a három képzési forma a következő területeken érvényesülhet: ide tartoznak a természettudományi, a műszaki, az informatikai képzési terület szakjai, továbbá az agrárképzési terület, az agrárműszaki képzési ág, valamint az orvosi, az egészségtudományi, a laboratóriumi, valamint a képző diagnosztikai analitikus alapképzés.

Az állami ösztöndíjas vagy önköltséges képzés mesterképzésben, felsőoktatási szakképzésben, valamint doktori képzésben lehetséges. Az államilag támogatott létszám mintegy 70%-a az informatikai, a műszaki, és a természettudományi képzési területekre szorítkozik. 2011-ben még a hallgatók 2/3-a teljes állami támogatásban részesült. Így 2012-ben a felsőoktatásba bekerülők esetén állami ösztöndíjas és részösztöndíjas támogatási formában érhető el/ biztosítható ez az arány.

A megváltozott finanszírozási formák a felvételi döntésekre hatást gyakorolnak, az anyagi helyzet és az elképzelések ütköztetése átírhatja és átírja a képzések választott rangsorát. A szakmai és a finanszírozási feltételek a jelentkezésekkor eltérő stratégiát tesznek szükségessé. Jelentősen visszaesett az állami ösztöndíjjal történő támogatási formáknál a jogász képzés állami támogatása (100 fő államilag támogatott), a gazdaságtudományban pedig mindösszesen 250 államilag támogatott hely áll rendelkezésre. Előtérbe került viszont a bölcsészettudományi képzést jelentő, a rendszerváltás óta elhanyagolt szakok állami támogatása, és elfogadható a társadalomtudományi, az orvosi, illetve egészségtudományi terület is. Kiemelt terület viszont az államilag támogatott keretszámok tekintetében a műszaki, a természettudományi, valamint az informatika területeket érintő felsőoktatási lehetőségek. Az állami részösztöndíj költségviselés vállalással a következő területekre összpontosul: műszaki, természettudományi, valamint informatikai, továbbá az orvos és egészségtudományi képzési terület szakjai, illetőleg az agrárképzési terület agrárműszaki képzési ága. Azért is jelentős ezen szakokat érintő változások részletes áttekintése, mivel az önköltség mértéke alapképzésben 230.000,- Ft-tól egészen 700.000,- Ft-ig terjedhet, a mesterképzésben pedig 450.000,- Ft-tól egészen 800.000,- Ft-ig terjedő önköltséggel is találkozhatunk. Azon hallgatók számára, akik nem rendelkeznek kellő anyagi feltételekkel, szükségszerű átgondolni, vállalják-e a hallgatói szerződés „természetrájzat jelentő” követelményrendszerét. Sokak számára csak így válhatna biztosíthatóvá a felsőfokú tanulmányok végzése. A hallgatói szerződést jellemző legfontosabb kérdéseket a következőkben kívánom tárgyalni.

A finanszírozási megoldás lényege abban áll, hogy a fentiekben részletezett finanszírozási formák közül az állam biztosítja-e a képzés költségét a felsőoktatási intézmény számára. Abban az esetben, amennyiben állami ösztöndíjas forma biztosított, a hallgatónak nem kell fizetnie, de hallgatói szerződést kell kötnie. Állami részösztöndíjas képzés fennállása esetén az állam 50%-ban biztosítja a képzés költségének megfizetését, míg a hallgatónak a tanulmányi költségekhez 50%-os arányban kell hozzájárulnia. Ez a szerződés, amely a hallgató és a magyar állam képviseltében eljáró Oktatási Hivatal között jön létre kötelezettségvállalásként, a beiratkozás feltételeként funkcionál. Mivel a hallgatói jogviszony beiratkozással jön a létre, a felvételtől vagy az átvételtől szóló döntés alapján ezért a beiratkozást megelőzően szerződés-kötésre kell, hogy sor kerüljön.

A szerződéses jogviszony határozatlan időre jön létre a következő kötelezettségekkel a hallgató részéről: Meghatározott idő alatt, de legfeljebb a képzési, valamint kimeneti követelményben meghatározott képzési idő másfélszeresén belül oklevelet szerez, továbbá az oklevélszerzést követő 20 éven belül vállalja, hogy magyar joghatóság alatt álló munkáltatónál társadalombiztosítási jogviszonyt eredményező munkaviszonyt, illetve egyéb munkavégzésre irányuló jogviszonyt létesít, illetve tart fenn vagy vállalkozási tevékenységet folytat, átalányként megfizeti az állami ösztöndíj 50%-ának megfelelő összeget.

Ha nem szerzi meg meghatározott időn belül az oklevelet, illetve amennyiben nem létesít, vagy nem tart fenn hazai munkaviszonyt, visszafizeti a jegybanki alapkamat 3 százalékponttal meghaladó összegét az államnak. Cserébe a hallgató által vállalt kötelezettségek teljesülése esetén a magyar állam vállalja, hogy az adott képzésben igénybe vett hallgatót érintő támogatási idő, legfeljebb azonban a hallgató jogviszonyának megszűnéséig, a magyar állami vagy állami részösztöndíjas hallgatóra vonatkozó hallgatói jogviszonyra való tekintettel a felsőoktatási intézménynek a hallgató magyar állami, illetve állami részösztöndíjjal támogatott képzési költségének támogatását biztosítja.

⁶⁹ „[a] hallgatói jogviszony a felvételtől vagy az átvételtől szóló döntés alapján, a beiratkozással jön létre. A beiratkozást megelőzően a hallgatóval – a Kormány által meghatározott feltételekkel – hallgatói szerződést kell kötni.” (Nftv.39. § (3) bek.)

Mindemellett köteles a magyar állam foglalkoztatáspolitikai eszközrendszerével törekedni arra, hogy magyar állami, illetve állami részösztöndíjas hallgató számára a magyar állam által ösztöndíjjal vagy részösztöndíjjal támogatott képzés befejezését követően megfelelő munkalehetőséget biztosítson. Ennek megvalósíthatósága véleményem szerint kérdésessé válhat a munkanélküliség jelen fázisában, az elbocsátások tömeges felmerülésekor, egyfajta ördögi körnek minősülhet.

A hallgatói szerződés konstruktív megoldásának alaptörvénybe való ütközésével kapcsolatban a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája nyújtott be kérelmet Szabó Mátéhoz, az alapvető jogok biztosához, utólagos normakontroll tekintetében. Az álláspont szerint a hallgatói szerződés 3 szempontrendszer szerint az alaptörvénybe ütköző, elsőként a Szabadság és felelősségfejezet I. cikk (3) bekezdése értelmében: „Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg.” A tekintetben tehát, hogy a szerződés tárgya jelentős alapjogok érintettségét jelenti, ezért a HÁOK felhívta a figyelmet arra, hogy alkotmányellenesnek minősül a szabályozás kormányrendeleti mivolta. Itt az a kérdés is felmerül, hogy az alaptörvényi rész folytatásaként: „Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.” E tekintetben tehát a hallgatói szerződés sajátosságai alapján szükségtelenül és aránytalanul alapjogot korlátozhat a szerződés, a cél pedig az kellene, hogy legyen, hogy az elérni kívánt célokat nem alapvető jogi korlátozási tendenciaként, hanem ellenkezőleg, gazdaság- és foglalkoztatáspolitikai eszközökkel kellene megvalósítani. Itt zárójelenesen megjegyzem, hogy „gumiszabályként” az állam igyekszik megvalósítani a felsőoktatásból kikerülő munkavégzésének biztosítását foglalkoztatáspolitikai eszközrendszer segítségével, azonban a munkanélküliségi tendenciára való tekintettel véleményem szerint ennek gyakorlati megvalósulása kérdéses lehet. Visszatérve a szükségtelen és aránytalan korlátozásra, tehát a HÖOK véleménye értelmében a szabályozás alapjogot sért. Továbbá kiálltak azon vélemény mellett is, mely szerint az Alaptörvény XV. Cikk (2) bekezdése: „Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési, vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.” Ez tehát felvetheti a diszkriminációt tiltó rendelkezésekbe való ütközés fennállását. Az Európai Unió ugyan nem rendelkezik a köz- és felsőoktatás kérdéseit illetően szabályozási hatáskörrel, mégis érdekes megvilágításba kerülhet a következők vizsgálata. Vajon az uniós jog értelmében tiltott-e és az uniós polgárok szabad mozgásának korlátozását jelenti-e a munkaerő piacra lépő friss diplomások „röghöz kötése”. Az Unió bíróságának ítélezési gyakorlata értelmében a tagállamok állampolgárai számára lehetőség nyílt saját államukkal szembeni hivatkozásra az uniós polgársággal járó alapvető jogok és szabadságok tekintetében. Így tehát a tagállamoknak tartózkodniuk kell állampolgáraik hátrányos megkülönböztetésének következményétől, az előbbiek tekintetében a többi polgárhoz viszonyítva (C-192/05 *Tas-Hagen*; C-11-12/06 *Morgan*). Egy biztos, az Európai Unió tagállamainak az uniós joggal összhangban gyakorolniuk kell autonóm szabályozási tevékenységüket, és egyértelműen nem írhatnak elő olyan szabályokat, amelyek a szabad mozgáshoz való jog korlátozását jelentenék (C-192/05 *Tas-Hagen*).

A C-73/08 Bressol ügy értelmében a felsőoktatásba történő bejutás, valamint az abban való részvétel joga, illetve feltételrendszerének megállapítása tekintetében is érvényesülnek az előző megállapítások.

Etikai kérdésként merülhet fel, hogy vajon tényleges értelemben „a józan észnek, valamint a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgál-e a hallgatói szerződést jelentő „jogfelfogás”. Érdekes helyzet, hogy Európában, Fehéroroszországban érvényesül a magyarhoz hasonló „ledolgozás”. Itt az az általános tendencia, hogy az állam a végzeteket kiközvetíti, véleményem szerint a kiközvetítés lehetőségének biztosítása megoldás lehetne a hallgatói szerződésekben foglalt „gumiszabály” megoldásaként. Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek minősítette és megsemmisítette az állami ösztöndíjas, valamint állami részösztöndíjas hallgatókkal kötendő hallgatói szerződés választott kormányrendelet szabályozási formáját. Az AB határozatából kiolvasható, hogy a szabályozás törvényi szinten biztosítható, így tehát megsemmisítette a hallgatói szerződésekéről szóló kormányrendeleteket. A testület döntésének indoklása értemében alkotmányellenesen hatalmazta fel a felsőoktatásról szóló törvényi szabályozás a kormányt, hogy az állami ösztöndíjas, valamint részösztöndíjas hallgatókkal kötendő hallgatói szerződés lényeges tartalmát rendeletben határozza meg. A hallgatók felsőoktatásban való részvételhez fűződő jogára közvetlen hatást gyakorol a hallgatói szerződést érintő szabályozás, valamint a felsőoktatási állami támogatási rendszer fontos elemét is jelenti a felsőoktatás. Megállapítást nyert, hogy a kötelező „belföldi munkavégzés” a foglalkozás szabad megválasztásához fűződő jogot közvetlenül érinti, amibe a munkavállalók szabad mozgáshoz való joga is beletartozik. Az oktatási államtitkárság reakciója az alkotmánybírósági döntésre a következő volt: a döntés tiszteletben tartásával a nemzeti felsőoktatási törvényen megfelelő módosítást hajtanak végre. Ez megtörtént, a felvételi ponttartárok kihirdetésére 2012. július 24-én sor került, a szerződések pedig a szeptemberi beiratkozás alkalmával a

hallgatók aláírásukkal látják el. Az alapvető jogok biztosa a hallgatói szerződések ügyében újabb alkotmánybírói indítvánnyal él, melynek értelmében annak a vizsgálatát kéri, hogy az ösztöndíjszerződés törvényi szintre helyezett, azonban változatlan tartalmú szabályozása összeegyeztethető-e és nem jelent-e aránytalan jogkorlátozást a foglalkozás szabad megválasztása, valamint a felsőoktatásban való részvétel jogával kapcsolatosan (AJB-2834/2012). Ez tehát Szabó Máté március végén kezdeményezett vizsgálatának második lépcsője. Mivel az Alkotmánybíróság a korábbi gyakorlatot folytatva a felhatalmazó törvényi szabályt és az alapján alkotott kormányrendeletet megsemmisítette, nem vizsgálta tovább a tartalmat érintő felmerülő alkotmányossági érveket. 2012. július 4-én került kihirdetésre az alkotmánybírói döntés, és az Országgyűlés oktatási bizottsága még aznap módosító indítványt nyújtott be a módosítás törvényjavaslatához a nemzeti felsőoktatásról szóló törvénnyel kapcsolatosan. Az átnevezés megtörtént, de változtatásra, tartalmi felülvizsgálatra nem került sor. Így automatikus formában került beemelésre a korábbi kormányrendeleti szabályozás. Szabó Máté ezért fenntartva korábbi tartalmat érintő alkotmányossági aggályait, ismételt arra hívta fel a figyelmet, hogy jellegénél fogva a vitatott szerződés nem hasonlítható össze egy hagyományos tanulmányi szerződéssel. Továbbra is problémaként merül fel a szerződő felek helyzetének egyensúlytalansága, az alá-fölérendeltség dinamikája, valamint a szerződés önkéntessége. Az önkéntesség azok tekintetében állhat fenn, ahol a család esetlegesen anyagi helyzeténél fogva állami támogatás nélkül is felsőfokú tanulmányai finanszírozását lehetővé tehetné a hallgató számára. Fennáll itt a hallgató egyoldalú és „aránytalanul” hosszú időre szóló kötelezettségvállalása önmagára nézve, mellyel szemben áll a „gumiszabályként” ismertetett megfelelő munka-lehetőség biztosítása. Itt érdekes lehet azon helyzetnek a felmerülése, ha a hallgató a megszerzett szakterületen megfelelő munkalehetőséget nem talál, akkor akár azon kívül is mintegy „diplomáját sutba dobva” köteles hazai foglalkoztatónál elhelyezkedni, amennyiben a támogatási összeg visszafizetését nem kívánja megejteni. A benyújtott indítvány értelmében nem hagyható figyelmen kívül az Európai Unió hatályos joga sem. Visszatérnék arra, hogy az alkotmánybírói határozat után létrejövő felsőoktatási törvény módosítását az Országgyűlés 238 igen, 59 nem szavazat mellett, 31 tartózkodással fogadta el, és a kormányjavaslat szövege a zárószavazás előtti utolsó pillanatban benyújtott módosítási indítvánnyal az állami ösztöndíjas vagy részösztöndíjas hallgatókkal kötendő szerződés nevét hallgatói ösztöndíjszerződésre módosította. Továbbá kormányrendeletben tartotta fontosnak szabályozni a képzési szerződést, amely a felsőoktatási intézmények, valamint az önköltséges hallgatók között kerül megkötésre. Az oktatási államtitkár utalt arra, hogy az önköltséges hallgatókra más feltételek vonatkoznak, így a rendelkezések kormányrendeletben szabályozhatóak. A felsőoktatási törvény módosítása azt is rögzíti, hogy az állami fenntartásban álló főiskolákon, egyetemeken a gazdasági főigazgatóval kapcsolatos munkáltatói jogkör ellátására, gyakorlására 2012. szeptember 1-jétől az állami vagyonért felelősséggel tartozó miniszter, azaz jelenleg a nemzeti fejlesztési miniszter tartozik felelősséggel.

A felsőoktatási törvény módosítása arra is kiterjed, hogy az állami fenntartású főiskolákon, valamint egyetemeken 2012. szeptember 1-jétől a gazdasági főigazgatóval kapcsolatos munkáltatói jogok gyakorlását az állami vagyonért felelős miniszter, azaz a jelenlegi nemzeti fejlesztési miniszter gyakorolja. A módosítást az oktatási bizottság javaslata alapján sikerült kivitelezni, azt biztosítandó, hogy a gazdasági vezető a költségvetés, valamint a vagyongazdálkodás stabilitását veszélyeztető intézkedést ne hozzon. Változás a tanító és a konduktor képzés során, hogy a két féléves iskolai gyakorlatot a törvényből törölték, melyet az alapképzés befejezése után kellett volna teljesíteni.

Változtatás az is, hogy a nyelvvizsga követelmények rendszere megváltozott, mely szerint kormányrendeletben írható elő a felvételi vizsga feltételül szabott nyelvi követelmény a 2016. év szeptemberében első évfolyamon meginduló alap-, illetve osztatlan képzésre történő jelentkezőknél. Itt a módosulás abban áll, hogy eredetileg ezt a rendelkezést a nemzeti felsőoktatási törvény tartalmazta.

2. A hallgatói ösztöndíjszerződés legfontosabb tárgyi elemei

A hallgatói ösztöndíjszerződés alanyai a hallgató és a magyar állam, azaz a hallgató és az állam nevében eljáró Oktatási Hivatal. A szerződés kétoldalú kontraktus, melyben mindkét fél kötelezettséget vállal. A szerződésben a hallgató oldaláról a következő adatokat kell megadni:

Születési név, állandó lakcím, értesítési cím, születési hely, idő, állampolgárság, e-mail cím, a képzés megkezdésének jogcíme: felvétel, átvétel, vagy átsorolás, a képzés megkezdésének féléve, az elrendelő határozat száma, a felvételi azonosító szám, a felsőoktatási intézmény megnevezése, a képzés munkarendje, a képzés helye, valamint nyelve, a képzési idő, a finanszírozási forma megnevezése, továbbá a képzés pontos megnevezése. Fel kell tüntetni továbbá a képzéssel kapcsolatos jogviszony jellegét: azaz azt a körülményt, hogy adott képzés folyamatban van-e vagy lezárult-e, illetve amennyiben az lezárult, akkor a lezárulás időpontja mikor következett be.

A szerződés a továbbiakban a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény vonatkozó paragrafusaira utal (továbbiakban: Nftv.) 39. § (3) bekezdése, valamint 48/A-48/S. §-ai). Jelzi a magyar állami ösztöndíj, illetőleg részösztöndíj fennállását. A szerződés részletesen tartalmazza a vállalandó kötelezettségeket, mind a Magyar Állam, mind pedig a Hallgató kötelezettségvállalása tárgyában.

A hallgatói kötelezettségvállalás kiterjed:

1. Oklevél megszerzésére a meghatározott képzési idő másfélszeresén belül az állami és a részösztöndíjjal támogatott képzéseken a fennálló képzési és kimeneteli követelményekben meghatározott tanulmányi időt alapul véve.
2. Az oklevélszerzést követő 20 éven belül azt állami és részösztöndíjas támogatott képzési tanulmányok ideje kétszeresének megfelelő időtartamot a hallgató hazai munkaviszony keretén belül teljesíti, akár több részletben is (a hazai munkaviszony a magyar joghatóság alatt álló munkáltatónál TB jogviszonyt eredményező munkaviszonyt, munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyt, vagy magyar joghatóság alatti vállalkozási tevékenységet jelent).
3. Átalányként megfizeti a képzésre folyósított állami ösztöndíj, illetve részösztöndíj 50%-nak megfelelő összeget, ha határidőn belül nem szerez oklevelet.
4. Visszafizeti az állami ösztöndíj, illetve részösztöndíj esedékessé válásának naptári félévét megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamatot 3% ponttal meghaladó kamattal növelt összeget, amennyiben nem létesít, illetve tart fenn munkaviszonyt.

A felek rögzítik továbbá, hogy a szomszédos államokban élő magyarok a „ledolgozási” kötelezettséget származási országukban is teljesíthetik.

A hitéleti képzésre vonatkozó kötelezettségek nem állnak fenn sem a munkaviszony, sem pedig a visszatérítési kötelezettség tekintetében. Amennyiben önkéntes katonai szolgálatot teljesítő munkavállalóról van szó, vagy szomszédos államokban élő magyar teljesíti származási országában a munkavállalást, a jogviszonyt, azaz annak időtartamát kétszeres mértékben kell figyelembe venni.

További kiegészítő rendelkezés, hogy amennyiben finanszírozási formaváltás történik, azaz önköltséges képzésre kerül sor, a kötelezettségek kizárólagosan az állami, illetve részösztöndíjjal támogatott időszakra vonatkoznak. Amennyiben a hallgató állami vagy részösztöndíjas formában 2012. szeptember 1-jét követően megkezdett képzésben folytat párhuzamos tanulmányokat vagy több oklevelet szerez, a kötelezettség teljesítése az első oklevél megszerzését időpontjától képzésként számít.

Az állami ösztöndíj, illetve részösztöndíj általi kötelezettség nem korlátozza a képzésváltást, itt az újabb képzés képzési ideje az irányadó, továbbá beleszámít az állami, illetve részösztöndíjjal folytatott tanulmányi időbe a hallgató képzésváltása előtti képzés során igénybe vett támogatott tanulmányi idő.

A képzés befejezésének időpontja a végbizonyítvány kiállításának napja. Amennyiben a hallgató nem fejezi be az adott képzést, illetve befejezi azt, a hallgatói jogviszony megszűnésének időpontjától számított 60 napon belül közli a hallgatóval a Hivatal az általa igénybe vett állami ösztöndíj teljes összegét.

Vannak azonban olyan körülmények, amelyek beszámítást nyernek vagy nyerhetnek a hazai munkaviszony időtartamába, ide tartoznak: a terhességi-, gyermekágyi segély, gyermekgondozási segély, gyermekgondozási díj folyósítás időtartama, továbbá kötelező jelleggel az az időszak is, amely alatt a volt hallgató a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló törvényben meghatározott álláskeresőként kerül nyilvántartásba, illetve amíg járadékra jogosult. A kötelezettség alól való mentesülés több feltételrendszerre vonatkozhat: a hallgató mentesül 3 gyermek szülése esetén a meghatározott határidőn belüli oklevél megszerzési kötelezettség alól. A halmozottan hátrányos helyzetű hallgató, amennyiben a támogatási idő alatt, de legfeljebb jogviszonyának megszűnéséig nem teljesít, nem kell átalányként megfizetnie az állami, illetve részösztöndíj 50%-nak megfelelő összeget. Mentesül a hallgató a munkaviszony megkötésének időtartama egy része alól, ha időarányosan tart fenn, illetve létesít munkaviszonyt a visszafizetési időszak alatt.

A képzési és kimeneti követelményekben meghatározott képzési idő másfélszeresén belüli oklevél megszerzési kötelezettség teljesítésének felfüggesztése engedélyezhető a Hivatal által a volt állami, illetve állami részösztöndíjas hallgatók kérelmére a következő esetekben:

1. külföldi felsőoktatási intézményben folytatott tanulmányok,
2. nyelvvizsga bizonyítvány megszerzése érdekében felnőttképzésben folytatott tanulmányok.

Legfeljebb 2 alkalommal maximálisan 2 év időtartamra engedélyezhető szünetelés, amennyiben a hallgató igazolja a következőket:

1. a külföldi tanulmányok az adott állam joga szerinti felsőfokú tanulmányoknak bizonyulnak,
2. a nyelvvizsga bizonyítvány megszerzése érdekében felnőttképzés során folytatja tanulmányait.

A hallgató mentesíthető az átalánykénti megtérítési kötelezettség alól, ha hazai munkaviszonyt létesít, és bár nem végzi el a képzést, az irányadó képzési idő kétszeresének megfelelő időtartamban ezt a munkaviszonyt megtartja. A másfélszeres idő alól tartós betegség, baleset, szülés lehet hallgatói kérelem szerinti kimentési lehetőség. A visszafizetési kötelezettség, a hazai munkaviszonyvégzés, valamint az átalányként történő megfizetés alól, illetve egy részük alól mentesíthető a hallgató amennyiben:

1. megváltozott munkaképességű,
2. tartósan megbetegedett, balesetet szenvedett, szül,
3. két vagy több gyermeket nevel, és emiatt nem tudja teljesíteni kötelezettségét, az utolsó esetben azonban ugyanazon gyermekre csak az egyik szülő esetén lehet mentességet biztosítani.

Amennyiben a hallgató visszatérítési kötelezettsége megállapítást nyer, határozatot hoznak a visszatérítendő állami ösztöndíj összegéről, melyet a határozat jogerőre emelkedését követő esedékességi, azaz a 30. napig kell megfizetni. Erre a határozatra a Ket.⁷⁰ szabályai vonatkoznak, tartalmazza a visszatérítendő összeget, annak kiszámítását, a részletfizetés feltételrendszerét és kérelmezésének módját, továbbá az igény érvényesítésének módját.

Felmerülhet az a helyzet, hogy a hallgatót foglalkoztató munkáltató vagy más személy nyilatkozat benyújtásával átvállalja az ösztöndíjat vagy annak egy részének visszatérítését. A részletfizetés engedélyezése 5 millió forint alatt legfeljebb 10 évre, 5 millió forint felett legfeljebb 15 évre szólhat. A visszatérítési kötelezettség összegét megállapító jogerős határozatot a behajtás érdekében az állami adóhatóságnak küldik meg.

A szerződés tartalmazza továbbá a nyilvántartásért felelős szerv megnevezését, amely a hallgató személyes adatainak kezelésére jogosult.

A szerződés előírja továbbá a hallgató hozzájárulását az elektronikus kommunikációra, továbbá kötelezettséget vállal arra, hogy 8 napon belül bejelenti az adataiban beállott változást.

A szerződés létrejöttének időpontja a hallgató által történt aláírás napja, és a szerződés határozatlan időtartamú. A szerződés a szerződéses kötelezettség teljesítésével szűnik meg, vagy az alóli mentesüléssel áll be. Fontos kitétel, hogy a szerződés a beiratkozás napjáig meg kell, hogy történjen, mivel a szerződés aláírása a beiratkozás előfeltétele is egyben. A honlapon a szerződés hozzáférhető, a szerződés hiteles példányának az minősül, amelyet a hallgató a felsőoktatási intézménynél kézhez vesz. A felsőoktatási intézmény képviselőjének feladata az adatellenőrzés, a személyazonosság meghatározása, a képviseleti jogosultság fennállásának ellenőrzése.

A szerződés kölcsönös együttműködéssel írásban módosítható, a teljesítésre kiható körülményekről a felek kölcsönösen kötelezettek haladéktalanul egymást tájékoztatni. A szerződésre a továbbiakban az Nftv. vonatkozó szabályai az irányadóak. A szerződés tárgyat a képzés megkezdésének jogcíme jelenti. Rögzítést nyer továbbá, hogy az állam a szerződés tartalmát kizárólag kedvező feltételekkel változtathatja meg, amennyiben a nyilvántartásért felelős szerv megváltozna, az állam az e tekintetben eljáró szervet egyoldalúan módosíthatja. A szerződés magyar nyelven készült, amely egyúttal a hiteles változat nyelvét is jelenti. Az Oktatási Hivatal vezetőjének szerződésen szereplő nyomtatott aláírás képe szabályos jognyilatkozat. A felek a szerződést elolvasás, megértés és akaratukkal mindenben való megegyezés után jóváhagyólag írják alá, amely 3 eredetiben teljesen megegyező példány, melyből egy a hallgatónál, egy a Hivatalnál, egy pedig a felsőoktatási intézménynél marad.

Hivatkozások

- [HTTP://WWW.NAPI.HU/MAGYAR_GAZDASAG/ALKOTMANYELLENES_A_HALLGATOI_ROGHOZ_KOTES.524344.HTML](http://www.napi.hu/magyar_gazdasag/alkotmanyellenes_a_hallgatoi_roghoz_kotes.524344.html), letöltés dátuma: 2012.09.03
- [HTTP://EDULINE.HU/ERETTSEGI_FELVETELI/2012/7/3/EZ_LETT_VOLNA_EUROPA_LEGSZIGORUBB_HALLGATOI_HRIBKV](http://eduline.hu/erettségi_felveteli/2012/7/3/ez_lett_volna_europa_legszigorubb_hallgatoi_hrivkv), Letöltés dátuma: 2012.09.03
- [HTTP://WWW.AJBH.HU/ALLAM/JELENES/201202834AI.RTF](http://www.ajbh.hu/allam/jelentes/201202834ai.rtf), letöltés dátuma: 2012.09.03
- [HTTP://WWW.OBH.HU/ALLAM/AKTUALIS/HTM/KOZLEMENY20120902_2.HTM](http://www.obh.hu/allam/aktualis/hm/kozlemeny20120902_2.htm), letöltés dátuma: 2012.09.03
- [HTTP://EDULINE.HU/FELSOOKTATAS/2012/7/5/AZ_EGYETEMI_TANAROKNAL_IS_KIVERTE_A_BIZTOSL_GXQ87E](http://eduline.hu/felsooktatás/2012/7/5/az_egyetemi_tanaroknal_is_kiverte_a_biztosl_gxq87e), letöltés dátuma: 2012.09.03
- [HTTP://WWW.SZAKSZERVEZETEK.HU/HIREK/8789](http://www.szakszervezetek.hu/hirek/8789), letöltés dátuma: 2012.09. 03
- [HTTP://WWW.OH.GOV.HU/HALLGATOI](http://www.oh.gov.hu/hallgatoi), letöltés dátuma: 2012. 09. 03
- [HTTP://WWW.JOGIFORUM.HU/HIREK/28193](http://www.jogiforum.hu/hirek/28193), letöltés dátuma: 2012.09.03
- [HTTP://WWW.JOGIFORUM.HU/HIREK/28152](http://www.jogiforum.hu/hirek/28152), letöltés dátuma: 2012.09.03
- [HTTP://WWW.JOGIFORUM.HU/HIREK/27419](http://www.jogiforum.hu/hirek/27419), letöltés dátuma: 2012.09.03
- [HTTP://WWW.JOGIFORUM.HU/HIREK/27938](http://www.jogiforum.hu/hirek/27938), letöltés dátuma: 2012.09.03
- [HTTP://WWW.JOGIFORUM.HU/HIREK/26636](http://www.jogiforum.hu/hirek/26636), letöltés dátuma: 2012.09.03
- [HTTP://INDEX.HU/BELFOLD/HIREK/2012/09/02/AZ_OMBUDSMANNAK_NEM_TETSIK_A_HALLGATOI_SZERZODES/](http://index.hu/belfold/hirek/2012/09/02/az_ombudsmannak_nem_tetszik_a_hallgatoi_szerzodes/), letöltés dátuma: 2012.09.03
- [HTTP://OKTATAS.TLAP.HU/MAGAZIN/OKTATASI-ALLAMTITKARSAG-ARANYOS-MELTANYOS-ES-IGAZSAGOS-A-HALLGATOI-OSZTONDIJSZERZODES/](http://oktatás.tlap.hu/magazin/oktatasi-allamtitkarsag-aranyos-meltanyos-es-igazsagos-a-hallgatoi-osztondijszerzodes/), letöltés dátuma: 2012. 09. 03

⁷⁰ 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól.